

RZECZY
PISMO
REPUBLIKAŃSKIE
WSPOLNE

nr 11 (1/2013)

W numerze:

KLEPTOKRACJA POLSKA

- III RP jako państwo drapieżcze
– *Bartłomiej Radziejewski* 8
- Jak się ukręca łeb aferze
– *Maciej Gurtowski* 40
- Wspólnoty przestępcze, błędne koła i spirala występku. O logice polskiej administracji
– *Paweł Soloch* 50
- Dzieci zamykają oczęta, czyli odmowa wiedzy a kleptokracja
– *Radostaw Sojak* 60
- Folwark Trzeciej Rzeczypospolitej
– *Rafał A. Ziemkiewicz* 70
- Przed syndykami broń nas, Panie!
– *Bartosz Pilitowski* 76
- Po sprawiedliwość do Strasburga
– *Aleksandra Rybińska* 84
- Armia psuje się od głowy – rozmowa z *Bogdanem Świączkowskim* 92
- Komu naprawdę służy planowanie przestrzenne?
– *Adam Radzimski* 102
- Rozumienie własności a kleptokracja – *Olgierd Sroczyński* 112
- Księżstwa bez książąt. Dlaczego postkomunistyczne kleptokracje nie radzą sobie z polityką?
– *Michał Kuź* 120

O KLEPTOKRACJI W AMERYCE

- Państwo na usługach wielkiego biznesu – rozmowa z *Jamesem K. Galbraithem* 130
- Zakręcić kurek finansjerze – rozmowa ze *Stevenem A. Ramirezem* 136

GLOBALNE ZMIANY, REGIONALNE SKUTKI

- Zarzucajmy kotwice gdzie się da!
– rozmowa z *Olafem Osicą* 142
- G20 jako barometr słabnięcia Zachodu – *Tomasz Grzegorz Grosse* 156
- Niemcy idą za własnym interesem – rozmowa z *Markiem A. Cichockim* 164
- Rosja: retoryczny zwrot ku Azji, praktyczny ku Europie
– *Marcin Kaczmarek* 170

KSIĄŻKI

- Dwie Jadwigi Staniszkis, czyli fiasko procesualnej teorii władzy
– *Andrzej Maśnica* 176
- Pakt Ribbentrop-Beck jako lekcja politycznego realizmu
– *Remigiusz Włost-Matuszak* 212

RZECZ WSTĘPNA

Polska jest naturalnie bogatym krajem. Wielkość, położenie, obfitość surowców – predestynują ją do tego. Jeśli spojrzeć na procent dochodu krajowego przeznaczanego na usługi publiczne – np. na uważane za niedofinansowane szkolnictwo wyższe – łatwo zauważyć, że pod wieloma względami nie odstawiamy specjalnie od zachodnich państw dobrobytu.

Zachowując proporcje, trzeba spytać: co się z tym bogactwem dzieje? Dlaczego teoretycznie nie odstawiamy od Zachodu, tak bardzo praktycznie odstawiamy? W tym numerze „Rzeczy Wspólnych” proponujemy perspektywę wyjaśniającą tę rozbieżność. Jest nią teoria państwa drapieżczego (*predatory state*), kleptokracji, dyskutowana przez zachodnich naukowców od kilkudziesięciu lat, u nas do tej pory nieznaną.

Aplikując ją do warunków polskich, pokazujemy mechanizmy zinstytucjonalizowanej kradzieży i korupcji, związki między słabością państwa, gospodarki i społeczeństwa, specyficzną (sub)kulturę kleptokratycznych elit, ale też współzależność „drapieżców” i „ofiar” sprawiającą, że ci drudzy niespecjalnie kwapią się do wymuszania radykalnych zmian status quo. Zwalczamy też mit o uzdrawiającym działaniu czasu, wskazując, że jest on – wbrew dość powszechnemu mniemaniu – sojusznikiem systemowych patologii. Wreszcie, przeciwstawiając kleptokrację republikańską, konstatujemy niezbedność obywatelskiego przebudzenia, jeśli ma nastąpić znacząca poprawa.

Jako że punktem wyjścia są tutaj diagnozy dotyczące innych państw, nasuwa się ważne pytanie: jak powszechna jest kleptokracja? Stąd dział „O kleptokracji w Ameryce”, nieprzypadkowo nawiązujący do Tocqueville’owskiego dictum: jeśli najsilniejsze państwo świata również wpadło w ręce „drapieżców”, to być może jest to rwący nurt naszych czasów. Jeśli tak, tym ważniejszą staje się praca nad medium.

Dział zagraniczny poświęcamy regionalnym konsekwencjom globalnych przewartościowań, które opisywaliśmy poprzednio, mówiąc o scenariuszu „Nowej Jalty”. Amerykański zwrot w stronę Pacyfiku, wraz ze słabnięciem NATO i UE oraz wzrostem znaczenia Rosji, radykalnie pogarsza polskie położenie. W tym numerze sprawdzamy, jak wpływa on na politykę państw skandynawskich, Niemiec i Rosji i jak przekłada się na układ sił w międzynarodowych instytucjach.

Liczymy, że spowodowany brakiem miejsca brak działu „Idee” zrekompenzuje Czytelnikom obecność filozoficznych artykułów w bloku okładkowym (Michał Kuź, Olgierd Sroczyński) oraz książkowym (Andrzej Maśnica), zawierającym pierwszą chyba w Polsce próbę całościowego zmierzenia się – i polemiki – z teorią władzy Jadwigi Staniszkis.

Zapraszamy do lektury.

Bartłomiej Radziejewski
Redaktor naczelny